07/12/2023

Ο Π. Παυλόπουλος για το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων και τις αξιώσεις της Ελλάδας

/ Επικαιρότητα

***Προκόπης Παυλόπουλος*: Οι αξιώσεις της Ελλάδας κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, για το κατοχικό δάνειο και για τις αποζημιώσεις από τα εγκλήματα της ναζιστικής θηριωδίας, είναι πάντοτε νομικώς ενεργές και δικαστικώς επιδιώξιμες**

Στην ομιλία του, κατά την Εκδήλωση Μνήμης για το **Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων** που οργάνωσε την Πέμπτη 7 Δεκεμβρίου 2023 η Ακαδημία Αθηνών, με θέμα *«Το **Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων** «πηγή» μνήμης για τις απαράγραπτες οφειλές της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στην Ελλάδα»*, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. **Προκόπιος Παυλόπουλος**

επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

« Πρόλογος

Η αιματοβαμμένη γη των Μαρτυρικών Καλαβρύτων και οι ψυχές των τραγικών Θυμάτων θυμίζουν, για πάντα και προς κάθε κατεύθυνση, το απεχθέστερο έγκλημα πολέμου στην Ελλάδα κατά την διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου. Έγκλημα το οποίο συντελέσθηκε, υπό συνθήκες Ολοκαυτώματος που παραπέμπουν σε πραγματικό Έγκλημα κατά της Ανθρωπότητας, από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής την 13η Δεκεμβρίου 1943. Εκπληρώνοντας Εθνικό Χρέος, κυριολεκτικώς, η Ακαδημία Αθηνών τιμά την Ιερή Μνήμη των τραγικών Θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας στέλνοντας, *urbi et orbi*, το διπλό μήνυμα: «*Δεν ξεχνάμε, Ποτέ ξανά*».

Ι. Το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων: Ένα ανεξίτηλο ιστορικώς στίγμα της ναζιστικής βαρβαρότητας και θηριωδίας

Η σύγχρονη Ιστορία μας έχει ήδη καταγράψει εκτενώς, με αμάχητα τεκμήρια, το πώς συντελέσθηκε το Ολοκαύτωμα των Καλαβρύτων, έτσι ώστε οι δικές μου αναφορές σήμερα να καθίστανται, εκ των πραγμάτων, και συνοπτικές και ελλιπείς. Αν, λοιπόν, επιχειρώ αυτή την ιστορική αναδρομή είναι για ν’ αποτίσω, ως οφείλω άλλωστε και στο μέτρο που μου αναλογεί, Φόρο Τιμής στα τραγικά Θύματα του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων.

Α. Όλα ξεκίνησαν από την ανίερη εκμετάλλευση των γεγονότων της Μάχης της Κερπινής, την 16η και 17η Οκτωβρίου 1943, όταν γερμανοί στρατιώτες ηττήθηκαν κατά την διάρκεια επιχείρησης των τοπικών δυνάμεων του ΕΛΑΣ. Επρόκειτο για μια καθαρώς αντιστασιακή πολεμική επιχείρηση εναντίον των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής στην περιοχή. Αυτό τον αγώνα εναντίον του κατακτητή και υπέρ της Ελευθερίας, αγώνα σύμφυτο με το φρόνημα κάθε Λαού που τιμά την Ελευθερία του και την υπερασπίζεται μέχρις εσχάτων, ιδίως δε σύμφυτο με το φρόνημα του Έθνους των Ελλήνων -του οποίου η σχέση με την Ελευθερία είναι, από αιώνων, βιωματική και υπαρξιακή- διέστρεψαν στα Καλάβρυτα, με πρωτοφανή αγριότητα, τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής.

Β. Με αδιανόητη μανία βαρβαρικής εκδίκησης για τους γερμανούς στρατιώτες που σκοτώθηκαν στην Μάχη της Κερπινής -αδιανόητη διότι, όπως ήδη διευκρινίσθηκε, οι Ελληνικές αντιστασιακές δυνάμεις έδωσαν καθαρώς απελευθερωτικό αγώνα- το γερμανικό στρατηγείο σχεδίασε και οργάνωσε την «

Επιχείρηση Καλάβρυτα». Επιχείρηση, της οποίας την εκτέλεση ανέθεσε στην 117η «*Μεραρχία Κυνηγών*», της Βέρμαχτ.

1. Οι γερμανικές δυνάμεις άρχισαν να συρρέουν στην ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων από την 9η Δεκεμβρίου 1943, έχοντας ως αφετηρία την Πάτρα, το Αίγιο, τον Πύργο και την Τρίπολη. Επί πέντε ημέρες καθησύχαζαν, με ύπουλο τρόπο, τον άμαχο πληθυσμό, έτσι ώστε να μην προλάβει να διαφύγει ή, έστω, να πάρει στοιχειώδη μέσα προφύλαξης για ενδεχόμενα γερμανικά «*αντίποινα*».
2. Την 13η Δεκεμβρίου 1943 ξέσπασε στα Μαρτυρικά Καλάβρυτα, μέσ' από ένα «*ξύπνημα*» ανομολόγητων βάρβαρων ενστίκτων, η θηριωδία των ναζιστικών στρατευμάτων κατοχής. Με «*συνοπτικές διαδικασίες*» οδήγησαν όλους τους άνδρες άνω των 13 ετών στην «*Ράχη του Καπή*» και τους εκτέλεσαν εν ψυχρώ. Τα θύματα στην «*Ράχη του Καπή*» υπολογίζονται σε 496, ενώ σύμφωνα με τις υπάρχουσες ιστορικές μαρτυρίες το σύνολο των θυμάτων του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων φθάνει τα 1.200 περίπου, μαζί με τα 696 των γύρω περιοχών. Επιπλέον, τα Καλάβρυτα και πάνω από 20 χωριά τριγύρω παραδόθηκαν στις φλόγες. Περισσότερα από 1.000 σπίτια έγιναν στάχτη. Οι ναζί δεν δίστασαν να βάλουν φωτιά ως και στο «*Ιερό των Ελλήνων»,* κατά την Εθνεγερσία του 1821, ήτοι στην Αγία Λαύρα, απ' όπου ξεκίνησε η Επανάσταση την 25η Μαρτίου, καθώς και στο Μέγα Σπήλαιο. Τα γυναικόπαιδα και κάποιοι πολύ ηλικιωμένοι κρατήθηκαν στο εσωτερικό του Σχολείου, απ' όπου κατάφεραν ν' αποδράσουν ενώ όλα τα Καλάβρυτα είχαν παραδοθεί στις φλόγες.

II. Οι αξιώσεις της Ελλάδας ως προς το κατοχικό δάνειο και τις εν γένει αποζημιώσεις για τα θύματα και τις υλικές καταστροφές της ναζιστικής θηριωδίας

Τόνισα προηγουμένως ότι τιμούμε, διαχρονικώς, την Ιερή Μνήμη των τραγικών Θυμάτων του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων στέλνοντας, *urbi et orbi*, το διπλό μήνυμα: «*Δεν ξεχνάμε, Ποτέ ξανά*». Μέσα σε αυτό το πλαίσιο Ιστορικής Μνήμης - και μακριά από κάθε λογική αντεκδίκησης, που είναι παντελώς ξένη σ' εμάς, τους Έλληνες- εντάσσουμε και τις αξιώσεις της Ελλάδας ως προς το κατοχικό δάνειο και τις εν γένει αποζημιώσεις για τα θύματα και τις υλικές καταστροφές της ναζιστικής θηριωδίας. Και τούτο διότι η Δικαιοσύνη της Ιστορίας, προκειμένου το μήνυμα «*Δεν ξεχνάμε, Ποτέ ξανά*» να καταστεί πράξη, απαιτεί από τους θύτες να ολοκληρώσουν την «*συγγνώμη*» τους αποδίδοντας στην Ελλάδα αυτό που δικαιωματικώς της ανήκει. Πράγμα που σημαίνει πως αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εννοεί και αναγνωρίζει, στο ακέραιο, τις ευθύνες της για το ναζιστικό παρελθόν της οφείλει, αμέσως, να πράξει έναντι της Ελλάδας εκείνο, το οποίο επιβάλλει τόσον η Ιστορική διαδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης και

ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Πολιτισμός, ιδίως δε ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Νομικός Πολιτισμός. Και επ' αυτού υπενθυμίζω τις βασικές μας θέσεις -που είναι και Εθνικές μας Θέσεις, αφότου συντελέσθηκαν τα εγκλήματα της ναζιστικής θηριωδίας κατά της Ελλάδας και του Ελληνικού Λαού- ως προς τις ως άνω αξιώσεις μας. Διευκρινίζεται, ευθύς εξ αρχής, ότι έχουμε να κάνουμε με δύο εντελώς διαφορετικά, από νομική άποψη, θέματα. Ήτοι:

Α. Πρώτον, με το κατοχικό δάνειο προς την Γερμανία, το οποίο συνήφθη υποχρεωτικώς –ορθότερα με καταναγκαστικό και εκβιαστικό τρόπο- μεταξύ της κατοχικής Ελληνικής κυβέρνησης και της Γερμανίας, προς συντήρηση των στρατευμάτων κατοχής. Εδώ πρόκειται, λοιπόν, από νομική σκοπιά για ενοχή εκ συμβάσεως. Άρα, η αντίστοιχη εκ της συμβάσεως απαίτηση της Ελλάδας είναι ενδοσυμβατικής -και όχι αδικοπρακτικής- προέλευσης.

1. **1**. Σε αυτήν την απαίτηση προστίθενται ποσά, τα οποία προκύπτουν από συναφείς προς την δανειακή σύμβαση αιτίες, όπως είναι ιδίως οι τόκοι υπερημερίας λόγω μη έγκαιρης εξόφλησης.
2. **2**. Για την απαίτηση αυτή δεν τίθεται ούτε θέμα παραγραφής ούτε θέμα παραίτησης. Τίθεται μόνο ζήτημα συνολικού υπολογισμού της ως σήμερα. Ας σημειωθεί, ότι η Ελληνική θέση γίνεται νομικώς τόσο περισσότερο ισχυρή, όσον η αποπληρωμή του δανείου είχε αρχίσει ήδη από την κατοχική περίοδο.

Β. Και, δεύτερον, με τις αποζημιώσεις λόγω ανθρώπινων θυμάτων και υλικών καταστροφών στην Ελλάδα από τις δυνάμεις κατοχής.

1. Επισημαίνεται, πριν απ' όλα, ότι το 1946, στην Διάσκεψη των Παρισίων, είχε προσδιορισθεί ένα –κατά προσέγγιση- ποσό τέτοιων αποζημιώσεων προς την Ελλάδα ύψους 7,5 δισ. δολαρίων. Κυρίως δε επισημαίνεται μ' έμφαση ότι το 1953, με την Συμφωνία του Λονδίνου, δεν «*χαρίσθηκαν*» στην Γερμανία οι οφειλές της λόγω πολεμικών αποζημιώσεων, όπως η γερμανική πλευρά « *τεχνηέντως*» φαίνεται να διατείνεται.

α) Η Συμφωνία αυτή απλώς έθεσε «*σε αδράνεια*» τις οφειλές της Γερμανίας ως την υπογραφή, κατά το Διεθνές Δίκαιο (Δίκαιο του Πολέμου), «*Συμφώνου Ειρήνης* » μεταξύ της τελευταίας και των Δυνάμεων που νίκησαν στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται νομικώς για ένα είδος «*αναβλητικής αίρεσης*» (lato sensu), σχετικά με την εξόφληση των υποχρεώσεων της Γερμανίας, επειδή τότε θεωρήθηκε ότι αυτή δεν διέθετε –πρωτίστως λόγω της διαίρεσής της σε Δυτική και Ανατολική- την κατά το Διεθνές Δίκαιο απαιτούμενη πολιτειακή υπόσταση για ανάληψη και εκπλήρωση συναφών υποχρεώσεων.

β) Τούτο –ήτοι η ικανότητα σύναψης «*Συμφώνου Ειρήνης*»- επήλθε το 1990. Όταν, μετά την επανένωση της Γερμανίας, η τελευταία απέκτησε ενιαία, νομικώς,

πολιτειακή υπόσταση και κυριαρχία. Ειδικότερα, το 1990 υπογράφηκε το λεγόμενο «*Σύμφωνο 2 + 4*» μεταξύ της ενωμένης πλέον Γερμανίας και ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Γαλλίας και Αγγλίας.

γ) Γίνεται δε σήμερα, γενικώς και επισήμως, δεκτό –de facto δε το έχει αποδεχθεί και η Γερμανία, αφού στην βάση αυτή στηρίζει την εν γένει κυριαρχία της- ότι το ως άνω Σύμφωνο επέχει την θέση του «*Συμφώνου Ειρήνης*» που προβλέπει, κατά το Διεθνές Δίκαιο, η προαναφερόμενη Συμφωνία του Λονδίνου του 1953. Και τούτο διότι μόνον έκτοτε η Γερμανία μπορούσε να υπογράψει ένα τέτοιο «*Σύμφωνο* », δεδομένου ότι μόνο τότε, κατά τα προλεχθέντα, απέκτησε την ενότητά της και την ενιαία κυριαρχία της μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

δ) Το «*Σύμφωνο 2 + 4*» καλύπτει, λόγω της νομικής φύσης του αλλά και γενικότητάς του, και τα μη συμβαλλόμενα πλην όμως «*παθόντα*» από την γερμανική κατοχή Κράτη, όπως η Ελλάδα. Είναι δηλαδή νομικό κείμενο γενικής εφαρμογής.

2. Η από Ελληνικής πλευράς νομική βάση των αποζημιωτικών απαιτήσεων κατά της Γερμανίας βρίσκει σταθερό έρεισμα κυρίως στις διατάξεις του άρθρου 3 της Δ΄ Σύμβασης της Χάγης του 1907, οι οποίες κωδικοποίησαν και τις ως τότε διατάξεις του Δικαίου του Πολέμου.

α) Κατά τις διατάξεις αυτές: «*Ο εμπόλεμος όστις ήθελε παραβιάσει τας διατάξεις του Κανονισμού θα υποχρεούται, αν συντρέχει λόγος, εις αποζημίωσιν, θα είναι δε υπεύθυνος δια πάσας τας πράξεις τας διαπραχθείσας υπό των προσώπων των μετεχόντων της στρατιωτικής του δυνάμεως*». Επέκεινα, οι διατάξεις των άρθρων 46 και 47 του «*Κανονισμού Νόμων και Εθίμων του Πολέμου στην ξηρά* », ο οποίος είναι προσαρτημένος στην Δ΄ Σύμβαση της Χάγης του 1907, καθιερώνουν και τις δύο θεμελιώδεις αρχές του Δικαίου του Πολέμου, ήτοι τις αρχές της προστασίας του Ανθρώπου και της ατομικής ιδιοκτησίας.

β) Όλες αυτές τις αρχές επικαιροποίησε η απόφαση του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης, το 1946. Αυτό είχε αποδεχθεί, έναντι της Ελληνικής Κυβέρνησης, επισήμως, το 1965, ο τότε Καγκελάριος Λούντβιχ Έρχαρτ. Ο ίδιος δε είχε μιλήσει για επανορθώσεις ύψους 500 εκ. γερμανικών μάρκων.

Επίλογος

Από τα όσα εκτέθηκαν προκύπτει ότι οι ως άνω αξιώσεις μας, από τις οποίες ουδέποτε και καθ’ οιονδήποτε τρόπο έχουμε παραιτηθεί, είναι πάντα νομικώς ενεργές –πράγμα που σημαίνει ότι δεν τίθεται κανένα θέμα παραγραφής- και δικαστικώς επιδιώξιμες. Και ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Νομικός Πολιτισμός, ως μέρος του εν γένει κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού που συντίθεται από τις

διατάξεις αλλά και από τις θεμελιώδεις αρχές και τις αξίες της Ευρωπαϊκής και της Διεθνούς Νομιμότητας, επιβάλλει την σχετική απόφαση να την λάβει αρμόδιο δικαιοδοτικό Forum, με βάση το σύνολο του εφαρμοζόμενου, εν προκειμένω, Διεθνούς Δικαίου. Η θέση αυτή είναι, κυριολεκτικώς, Εθνική και, κατά συνέπεια, αδιαπραγμάτευτη. Πολλώ μάλλον όταν την θέση αυτή ενισχύει, πλέον, καταλυτικώς η πρόσφατη γνωμοδότηση (2019) της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Εμπειρογνωμόνων του Γερμανικού Κοινοβουλίου (Bundestag). Η οποία αφενός αναγνωρίζει ότι δεν τίθεται ζήτημα παραίτησης ή παραγραφής των αξιώσεων στην Ελλάδα. Και, αφετέρου, προτρέπει, «expressis verbis», την γερμανική πλευρά ν' αποδεχθεί την προσφυγή Ελλάδας και Γερμανίας στο αρμόδιο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Και κατά τούτο, μόνο προβληματισμό προκαλεί η από 18.10.2019 απόρριψη της, από τον Ιούνιο του ίδιου έτους, πλήρως τεκμηριωμένης ρηματικής διακοίνωσης της Ελλάδας -αλλά και μεταγενέστερες, άμεσες ή έμμεσες, απορρίψεις-αναφορικά με την προοπτική προσφυγής σε αρμόδιο δικαιοδοτικό Forum, για την οριστική επίλυση της σχετικής διαφοράς ως προς τις αξιώσεις της Ελλάδας αναφορικά με το κατοχικό δάνειο και τις γερμανικές αποζημιώσεις. Η προαναφερόμενη άρνηση της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, αγνοώντας όλα τα κατά τ' ανωτέρω, πλήρως τεκμηριωμένα, νομικά επιχειρήματα, εμφανίζεται παντελώς αναιτιολόγητη, δοθέντος ότι έρχεται σε αντίθεση και προς την Ευρωπαϊκή και την Διεθνή Νομιμότητα. Επιπλέον, η άρνηση αυτή είναι άκρως αντιφατική και υποκριτική, αφού δεν είναι νοητό και αποδεκτό, από πλευράς συνεπούς διεθνούς συμπεριφοράς, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από την μια πλευρά να επιχειρεί, σε πολλές περιπτώσεις, να «*παραδώσει μαθήματα*» σεβασμού, εκ μέρους άλλων Κρατών, της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Νομιμότητας. Και, από την άλλη, ν' αρνείται την συμμόρφωσή της προς αυτές, όταν μάλιστα πρόκειται για θύματα και ζημίες προερχόμενες από το εφιαλτικό ναζιστικό της παρελθόν, το οποίο έχει, δημοσίως και διεθνώς, καταδικάσει και αποκηρύξει με κάθε μέσο και με κάθε τρόπο. Υπό τις συνθήκες αυτές είναι βέβαιο ότι με την προαναφερόμενη συμπεριφορά της η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποσκάπτει, «*εκ των έσω*», την αξιοπιστία της και το κύρος της, σ' Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο. Όπως είναι λοιπόν αυτονόητο, η Ελλάδα δεν αποδέχεται, ούτε πρόκειται ν' αποδεχθεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, την άρνηση αυτή. Πράγμα που σημαίνει ότι θα επανέλθει εν προκειμένω, δίνοντας ακόμη μεγαλύτερη έκταση και έμφαση στα νομικά -και όχι μόνο- επιχειρήματά της. Αυτή την στάση της Ελλάδας επιβάλλει, πολύ περισσότερο, και ο στοιχειώδης σεβασμός της Ιερής Μνήμης των τραγικών θυμάτων του Ολοκαυτώματος των Καλαβρύτων. Και υπό την ως άνω έννοια τα Καλάβρυτα συμβολίζουν πάντοτε, μεταξύ πολλών άλλων φυσικά, και συγκεκριμένες βασικές συντεταγμένες της Εθνικής μας Αξιοπρέπειας, ιδίως στο

πλαίσιο της Ευρωπαϊκής μας Οικογένειας.»